

MAKTABLARDA BIOLOGIYA FANINI O‘QITISHDA ZAMONAVIY INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH

Numonova Saodatxon Odiljonovna

Izboskan tumani

26-maktab biologiya fani 1-toifali o‘qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktablarda biologiya fanini o‘qitishda zamonaviy interfaol metodlardan foydalanishning ahamiyati va ularning ta’lim samaradorligini oshirishdagi o‘rni tahlil qilinadi. Interfaol metodlarning turlari, jumladan, jamoaviy ish, loyihaviy yondashuv, akvarium usuli, brainstorming va raqamli texnologiyalar qo‘llanilishi orqali o‘quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatlari, mustaqil bilim olish ko‘nikmalari va muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish imkoniyatlari o‘rganiladi. Shuningdek, biologiya faniga bo‘lgan qiziqishni oshirish va bilimlarni mustahkamlashda interfaol yondashuvlarning afzalliklari yoritilgan. Maqola biologiya fanini samarali o‘qitish uchun innovatsion usullarni tadbiq etish bo‘yicha tavsiyalarni o‘z ichiga oladi.

Kalit so‘zlar: biologiya fanini o‘qitish, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, jamoaviy ish, loyihaviy yondashuv, akvarium usuli, brainstorming, raqamli texnologiyalar, ta’lim samaradorligi, ijodiy fikrlash, mustaqil bilim olish, ekologik tarbiya.

KIRISH

Bugungi kunda ta’lim jarayonida innovatsion yondashuvlar va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etmoqda. O‘quvchilarning ilmiy bilimlarga bo‘lgan qiziqishini oshirish, ularda mustaqil fikrlash, amaliy ko‘nikmalar va ijodkorlikni rivojlantirish uchun biologiya fanini o‘qitishda interfaol usullarni qo‘llash zaruriyati ortib bormoqda. Biologiya tabiiy fanlar tizimida inson, hayvonot va o‘simliklar olami, shuningdek, ekologik muvozanatni saqlashning

asosiy qonuniyatlarini o'rgatib, o'quvchilarda tabiatga mehr va mas'uliyat hissini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Mazkur maqolada maktab biologiya fanini o'qitishda zamonaviy interfaol metodlarning ahamiyati, ulardan foydalanish usullari va ularning o'quvchilarning bilim olish jarayoniga ta'siri haqida so'z yuritiladi. Shu orqali biologiya ta'limida ilg'or metodlar yordamida ta'lim samaradorligini oshirish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Ta'lim dargohlarida Biologiya fani o'quvchilarda ilmiy dunyoqarashini, ya'ni dunyo va inson, inson va olam o'rtasidagi munosabatlar haqidagi eng umumiy qarashlar tizimi shakllantirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, u shaxsning hayotiy dasturini, e'tiqodini, qiziqishlarini belgilaydi. Biologiyani o'qitish jarayonida tabiiy fanlarning hozirgi holatiga muvofiq ilmiy dunyoqarashini rivojlantirish voqelikni yaxlit idrok etishning tabiiy ehtiyoji bilan bog'liq holda falsafiy muammolarga qiziqishi ortgan o'rta maktab o'quvchilari uchun alohida ahamiyatga ega. Maktab biologiyasi boshqa fanlarga o'xshamagan holda, tabiat hodisalarga tizimli va tarixiy yondashuv birligini bilim kuchini ko'rsatishga yordam beradi. Biologiya o'qitish jarayonida maktab o'quvchilarning dialekt tafakkurini rivojlantirish bilan birgalikda ularda organik dunyoning ilmiy manzarasi, hayotning tarixiyligi va uning harakat tizimidagi o'rni, qarama-qarshi bilish usullari bilan ochib beriladi. Biologiya maktab tizimidagi tabiatshunoslik siklining yetakchi fanlardan biridir, chunki u shaxsning shakllanishida va rivojlanishida katta ahamiyatga ega.

Baliq skeleti metodi. Bu metod muammoni qo'yish va hal qilishning mazkur modeli bir qator muammolarni ta'riflash va yechib ko'rishga imkon beradi.

Muammoni yechish Strategiya:

Bir varoq oq qog'ozda (vatman yoki A-3 varag'i) baliq skeleti chiziladi (boshi, kemirchagi, qovurg'alari).

Yuqoridagi «suyagiga» muammoni qo'yilishi, quyi qismida esa - ushbu muammo mavjudligini (yoki uni hal qilish yo'llari, o'qituvchi o'z oldiga qo'ygan maqsadga qarab) isbotlovchi faktlar yozib qo'yiladi.

To'ldirilgan sxemaning taqdimoti.

Foydalanish doiralari

Tabiiy va aniq fanlarda, muammoli ta'lim berish uslubidan foydalanganda.

Afzalliklari

Ushbu sxema muammolarning o'zaro bogliqligi, ularning kompleks xususiyatlarini aks ettiradi.

Qiyinchiliklar

Muammolarni ifodalashda qiyinchiliklarga duch kelish mumkin.

Ikkinchi metod -Akvarium.

Bunda 5-6 nafar ishtirokchilar rahbar bilan birga doira shakli bo'ylab o'tiradilar. Ular - «baliqlar». Ularning atrofiga guruhning qolgan ishtirokchilari o'tiradilar (yoki turadilar). Ular - «baliq ovchilari». Ichki doira a'zolari («baliqlar») o'qituvchi taklif qilgan savolni faol muhokama qiladilar. "Baliq ovchilari" esa kuzatib turadilar va savolni muhokama qilayotgan biron o'quvchining fikri ularni qiziqtirib qolganda jarayonga kirishadilar: qo'shimcha qiladilar, savol beradilar, aniqlashtiradilar. SHunda «baliq ovchisi» fikri uni qiziqtirib qolgan «baliq»ning yoniga turib olishi kerak. Bir muammoning (masalaning) muhokamasi tugaganidan so'ng ishtirokchilar joylari bilan almashadilar (doiradan tashqarida turganlar endi doira bo'ylab o'tiradilar). Barcha ishtirokchilar doirada o'tirishlari maqsadga muvofiqdir.

Foydalanish doiralari.

Tabiiy va aniq fanlarni o'rganish jarayonlarida qo'llaniladi.

Afzalliklari.

Ishtirokchilarga norasmiy sharoitda fikr almashishga, berilgan muammoni (masalani) hal qilish bo'yicha o'z nuqtai nazarlarini bayon etishga imkon yaratadi. Muhokama jarayoniga erkin qo'shilish va undan chiqib ketishga imkon beradi. Tahliliy fikrlash, e'tibor jamlash va kuzatuvchanlikni rivojlantiradi. Nutqni va teskari aloqa texnikasini rivojlantiradi.

Qiyinchiliklari.

Muammoni muhokama qilishda barcha o'quvchilar faol ishtirok etish jarayonida bahs-munozalar, nizolar yuzaga kelishi mumkin. SHu bois o'qituvchi yaxshi tayyorlanishi va kuchli qarama-qarshiliklar paydo bo'lishiga yo'l bermaydigan uslublarni bilishi lozim.

Aniq nazorat bo'lishini talab qiladi. Jarayon davomida ayrim o'quvchilar undan chiqib qolishlari (jarayonda ishtirok etmasliklari) mumkin. O'qituvchi muammoni muhokama qilishga barcha o'quvchilarni jalb qilish usullarini o'ylab chiqishi kerak.

Xulosada avvalo, interfaol metodning an'anaviy metoddan farqli tomonlarini ko'rib chiqish lozim.

Birinchidan, darsda barcha mavzular bo'yicha talaba uchun qulay bo'lgan dars turlari shaklida qo'llaniladi. Interfaolda ayrim mavzular bo'yicha interfaol darsning qulay bo'lgan turlari shaklida qo'llaniladi.

Ikkinchidan, Dars mavzusi bo'yicha bilim, ko'nikma, malakalarni shakllantirish, mustahkamlansa, faol metodda dars mavzusi bo'yicha mustaqil fikrlash, xulosaga kelish, ularni bayon qilish, himoyalashga o'rgatiladi.

Uchinchidan, o'qituvchining vazifalari Yangi mavzuni tushuntirish, mustahkamlash, nazorat, topshiriqlar berishdan iborat bo'lsa, noan'anaviyga o'quvchilarning mustaqil ishlashlarini va taqdimotlarini tashkil qilish, boshqarish, nazorat, yakuniy xulosalarni asoslab beriladi.

To'rtinchidan, Darsga tayyorgarlikka dars rejasi, konspekt va didaktik vositalarni tayyorlash kabi talablar qo'yilsa, interfaol metodda Interfaol dars ishlanmasi, mustaqil ishlar uchun topshiriqlar, tarqatma materiallar, boshqa zarur vositalarni tayyorlanadi.

O'quvchilar tayyorgarligi esa, oldingi dars bo'yicha vazifalarni bajarib kelish talablari berilsa, yangi metodda yangi dars mavzusi bo'yicha asosiy tushunchalarni va dastlabki ma'lumotlarni bilish talabi qo'yiladi.

Interfaol usullarda vaqt talabi dars vaqtining ko'p qismi o'quvchilarning mustaqil topshiriqlarni bajarishi, fikr almashishi, mushohada qilishi, o'z xulosalarini bayon qilishi va himoyalashiga sarflanishi bilan belgilansa, an'anaviyda dars vaqtining ko'p qismi o'qituvchining yangi mavzuni tushuntirishi, tahlil qilishi, topshiriqlarni tushuntirishi, o'zlashtirishni nazorat qilishiga sarflanadi.

Darsning modul va algoritmlaridan an'anaviyda har bir o'qituvchi o'zi qo'llayotgan metodga muvofiq foydalansa, noan'anaviyda har bir dars oldindan tayyorlangan modullar va algoritmlarga, loyihalarga muvofiq o'tkaziladi.

Beshinchidan, bilimlarni o'zlashtirishning asosiy usullari an'anaviyda muloqot, muhokama, muzokara, bahs, munozara, mulohaza, tahlil, mushohada, mutolaa, noan'anaviyda muloqot, mutolaa, mushohada, muhokama, muzokara, bahs, munozara, mulohaza, tahlil tarzda namoyon bo'ladi.

Maktablarda Biologiya Fanini O'qitishda Zamonaviy Interfaol Metodlardan Foydalanish

Biologiya fanini maktablarda o'qitish bugungi kunda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlar orqali amalga oshirilishi, o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshirish hamda ularning ijodiy va mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy interfaol metodlar:

Jamoaviy ish va klaster texnologiyalari

Bu usullar o'quvchilarni kichik guruhlarga ajratib, ma'lum bir biologik muammoni birgalikda tahlil qilishga jalb etadi. Masalan, o'simlik va hayvon turlarini tasniflashda jamoaviy xaritalar yaratish orqali o'quvchilarning jamoaviy ishlash va muloqot qobiliyatlari rivojlanadi.

Akvarium usuli

Ushbu usulda bir guruh o'quvchilar biologiyaga oid biror mavzuni muhokama qilayotganida, qolganlari ularning fikrlarini kuzatib, baho beradi. Masalan, ekologik muammolarni muhokama qilishda akvarium usuli qo'llanilishi samarali hisoblanadi.

BRAINSTORMING (miya bo'roni)

O'quvchilar erkin fikr almashadi va o'z g'oyalari bilan biologiyaga oid masalalarga yechim topishga urinadilar. Masalan, genetik muammolarni yechishda bu usul foydalidir.

Loyihaviy metod

Bu metod o'quvchilarni o'zlariga qiziqarli bo'lgan biologik mavzularda kichik tadqiqot loyihalari yaratishga jalb qiladi. Masalan, "O'z hududingizdagi o'simliklarning xilma-xilligi" mavzusida loyiha ishlash orqali ular tabiatni kuzatishni o'rganadilar.

Raqamli texnologiyalardan foydalanish

Zamonaviy texnologiyalar, xususan, virtual laboratoriyalar va simulyatsiyalar, biologik tajribalarni xavfsiz va ko'rgazmali tarzda o'tkazish imkonini beradi. Masalan, mikroskop yordamida hujayra tuzilishini o'rganish o'rniga virtual platformalardan foydalanish vaqt va resurslarni tejaydi.

Interfaol metodlarning afzalliklari:

- O'quvchilarda mustaqil fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantiradi.
- Bilimlarni uzoq vaqt eslab qolishga yordam beradi.

- Darslarni qiziqarli va jonli qiladi, o'quvchilarning biologiyaga qiziqishini oshiradi.
- O'quvchilar o'rtasida jamoaviy ishlash va muloqot ko'nikmalarini rivojlantiradi

XULOSA

Biologiya fanini o'qitishda zamonaviy interfaol metodlardan foydalanish pedagogik jarayonni boyitadi, o'quvchilarning ijodkorligini rivojlantiradi va ularning darslarga bo'lgan ishtiyoqini oshiradi. Shu bois biologiya o'qituvchilari doimo yangi texnologiyalarni o'zlashtirib, ularni ta'lim jarayoniga integratsiya qilishga intilishlari lozim. Biologiyani o'rganishda o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirish uchun darsning o'quvchilarning o'tgan mavzu yuzasidan o'zlashtirgan bilim, ko'nikma va malakalarini aniqlash, ularni tizimlashtirish, yangi mavzu yuzasidan o'zlashtirilgan bilim, ko'nikma va malakalarni nazorat qilish va baholash, shuningdek, yangi mavzuni o'rganish jarayonida lokal texnologiyalardan foydalanish maqsadga muvofiq. Biologiyani o'qitishda lokal darajadagi pedagogik texnologiyalardan «Keys», «Insert», «Waster», Venn diagrammasi, «Aqliy hujum», «Kichik guruhlarda ishlash», «Atamalar zanjiri», «Atamalar varag'i», tezkor o'yinlar va o'yin mashqlarning turli shakllaridan foydalanish tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Sayidahmedov N. Pedagogik mahorat va pedagogik texnologiya. -T.: O'z MU. 2003.- 66 b.
2. Rizoqulovna, B. M. T. (2021). BIOLOGIYA FANINI O'QITISHDA ZAMONAVIY INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH SAMARASI. Eurasian Journal of Academic Research, 1(9), 21-24.
3. Аминжонова, Ч. А., & Мавлянова, Д. А. (2020). Методика преподавания предмета "биология" в системе высшего медицинского образования. методологические и организационные подходы в психологии и педагогике, 8-11.

4. Ахназарова, Д. Э. (2023). ПЕДАГОГИЧЕСКО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ СТУДЕНТОВ. *Universum: психология и образование*, (9 (111)), 23-24.
5. Ахназарова, Д. Э. (2023). TALABALARDA IJODKORLIK QOBILIYAT XUSUSIYATLARINI NAMOYON BO ‘LISHINING O ‘ZIGA XOS PSIXOLOGIK JIHATLARI: Axnazarova Diyora Erkin qizi Guliston Davlat Universiteti stajor-tadqiqotchisi. *Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал*, (8), 96-99.
6. Akhnazarova, D. (2023). THEORETICAL ANALYSIS OF THE PROBLEM OF CREATIVITY IN PSYCHOLOGY. *Science and innovation*, 2(B5), 343-346.